

Undervisningsopplegg ungdomsskolen

HL senteret
Senter for studier av Holocaust og
livssynsminoriteter

Til læreren

Her finner du et enkelt undervisningsopplegg til bruk i forbindelse med markeringen av Holocaustdagen 2006. Som lærer kan du kopiere og bruke opplegget direkte, eller du kan se på det som inspirasjon og bruke deler av det i ditt eget opplegg.

HL-senteret velger hvert år et tema for Holocaustdagen. Temaet for 2006 er Holocaust og de funksjonshemmede. Undervisningsopplegget belyser dette gjennom en enkeltskjebne: lille Christa som ble drept i 1943 fordi hun hadde Downs syndrom.

Grundigere informasjon om Christa kan du finne her:

www.holocaust-mahnmal.de/jugendwebsite/e_index2.html.

Nazistenes plan for å utrydde funksjonshemmede ble kalt eutanasiprogrammet.

Programmet var begrunnet ut fra eugenikken, vitenskapen om hvordan et samfunn kan dyrke fram de beste og sterkeste individene. Du finner mer informasjon om eugenikk og eutanasiprogrammet i bakgrunnsstoffet for læreren på *www.hlsenteret.no*.

Omfang:

Undervisningsopplegget består av tre deler:

- tekstarbeid
- bildeanalyse
- spørsmål til refleksjon.

Arbeidet med teksten kan gjennomføres på en halvannen times økt. Med grundigere arbeid i grupper, bildeanalyse og spørsmålene til diskusjon kan opplegget strekkes over flere økter.

Alle de følgende sidene kan kopieres opp og deles ut til elevene.

Det kan være nyttig å la elevene dele sine forkunnskaper om Holocaust generelt og om Holocaust og de funksjonshemmede som forberedelse til arbeidet med teksten. Vi har laget teksten for at den også skal kunne leses direkte uten forarbeid.

Punktet om minnesteiner er forberedelse til seremonien som HL-senteret forslår for landets skoler i anledning Holocaustdagen.

*HL-senteret tar gjerne imot innspill, tilbakemeldinger eller spørsmål til oppleggene. Disse kan sendes til:
undervisning@hlsenteret.no.*

Undervisningsopplegg ungdomsskolen

HL senteret
Senter for studier av Holocaust og
livssynsminoriteter

Christa M.

I 1935 ble en liten jente født i Frankfurt am Main i Tyskland. Foreldrene hennes kalte henne Christa. Christa var ikke helt som andre barn. Hun hadde en funksjonshemming som heter Downs syndrom.

Da Christa var tre år gammel, døde moren. Christa ble sendt på barnehjem, men faren hennes holdt kontakten med henne. Han skrev ofte brev og sendte små gaver. Men i 1942 døde Christas far også. Nå var det Christas onkel som var ansvarlig for henne. Noen måneder senere ble hun sendt til sykehjemmet Hadamar. Der ble hun drept. Vi vet ikke nøyaktig hvordan det skjedde. Men antakelig ga legene henne en dødelig dose med gift. Christa ble bare syv år gammel.

Nazistenes syn på mennesker

Hvorfor ble Christa drept? For å forstå det, må vi se litt på historien. I 1933, to år før Christa ble født, kom nazistene til makten i Tyskland. Hitler var lederen deres. Nazistene prøvde å skape en ren og sterk tysk nasjon. De ville at de som var flinke og friske skulle gifte seg med hverandre og få mange barn. Personer med problemer eller folk som ikke passet inn på en eller annen måte, ville de renske bort. Det gjaldt mennesker med arvelige sykdommer og ulike funksjonshemninger, slik som Christa. Men det gjaldt også hele folk som jøder og sigøynere, eller mennesker som levde annerledes, slik som homofile.

Nazistene bestemte først at funksjonshemmede skulle steriliseres. Den som blir sterilisert, kan ikke få barn. Senere ble det tillatt å ta abort på funksjonshemmede kvinner mot deres egen vilje.

Funksjonshemmede blir drept

I 1939 gikk nazistene til angrep på Polen. Krigen som fulgte, heter den 2. verdenskrigen. På samme tid som krigen startet, bestemte Hitler at det var lov å ta livet av funksjonshemmede. Flere steder i Tyskland begynte nazistiske leger å ta livet av gale, blinde, personer med Downs syndrom og andre funksjonshemmede.

Bygningene som ble brukt til drapene, fikk navn som ikke skulle vise hva som egentlig foregikk der. Hadamar var et slikt sted. Det ble kalt sykehjem, men egentlig var det et drapssted. Legene der brukte gass til å ta livet av funksjonshemmede og andre.

I 1941 sluttet legene på Hadamar og de andre drapsstedene å bruke gass. Men drapene fortsatte. Nå brukte de gift eller utsulting.

Undervisningsopplegg ungdomsskolen

HL senteret
Senter for studier av Holocaust og
livssynsminoriteter

Drapene fortsatte til krigen var slutt, i 1945. På noen sykehjem tok det enda noen måneder før det ble helt slutt på alle drap av funksjonshemmede. Totalt ble omkring 200.000 funksjonshemmede drept i løpet av krigen. Minst 5000 av dem var barn.

Christa hadde Downs syndrom

I sykejournalen til Christa sto det at hun led av mongoloid galskap. På den tiden var det vanlig å kalle personer med Downs syndrom for mongoloide. Det var fordi mange syntes de hadde likhetstrekk med personer fra Mongolia.

Personer med Downs syndrom er født med et lite avvik i cellene i kroppen. Det gjør at de ser litt annerledes ut. De har ofte skrå øyne og en litt annen hodeform enn andre. Mange har problemer med hjertet og med leddene. Barn med Downs syndrom lærer saktere enn andre barn. Det er likevel stor forskjell på hvor mye de kan lære. Noen lærer seg å klare seg selv, mens andre må ha hjelp hele livet.

Legene til Christa mente at Downs syndrom var en arvelig sykdom. Hun var blitt slik fordi faren var deprimert og fordi bestefaren var alkoholiker, mente de. I dag vet vi at Downs syndrom ikke er arvelig. Oppførselen til foreldrene eller besteforeldrene har ikke noe å si for om en person blir født med Downs syndrom.

Arbeid med teksten

- Les teksten og skriv nøkkelord og kommentarer i marginen
- Skriv to spørsmål til teksten som du lurer på.
- Gå sammen i små grupper. Arbeid med spørsmålene. Dere kan søke informasjon på biblioteket, på internett, i samfunnsfagboka eller andre steder.
- Hver gruppe velger ett spørsmål med svar som skal presenteres for resten av klassen

Spørsmål til drøfting

- Hva er rettighetene til funksjonshemmede? Har de samme rettigheter som andre mennesker? Begrunn svaret.
- Nazistene ville sortere de friske fra de syke og de vellykkede fra de som hadde problemer. Hvilke eksempler kan dere finne på at mennesker sorteres i dag? Er det riktig å sortere mennesker? Begrunn svaret.

Undervisningsopplegg ungdomsskolen

HL senteret
Senter for studier av Holocaust og
livssynsminoriteter

Minnesteiner

Steiner kan være tegn på at vi husker og bryr oss om skjebnen til andre mennesker. Slik som steinene er bestandige og vanskelige å ødelegge, vil vi at minnene om de som har lidd, skal bestå.

Finn en stein som er 5 – 10 cm i diameter. Skriv en kort tekst som kan følge steinen (1-5 setninger). Begynn teksten slik:

“Denne steinen er til minne om...”

Bildeanalyse

Tysk propagandaplakat fra 1936

Bildetekst:

“Du deler byrden! En arvelig syk person koster over 60 år i gjennomsnitt 50.000 reichmark.”

Spørsmål:

- Hva skal bildet forestille?
- Hva er budskapet til plakaten?
- Hva slags byrder er det snakk om?
- Hva slags menneskesyn ligger bak?
- Hva synes dere om et slikt menneskesyn?

